

Bruselj, 20. april 2021
(OR. en)

7407/1/21
REV 1

AGRI 160
AGRILEG 61

SPREMNI DOPIS

Št. dok. Kom.:	COM(2021) 141 final/2
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMŠKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ O AKCIJSKEM NAČRTU ZA RAZVOJ EKOLOŠKE PRIDELAVE

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2021) 141 final/2.

Priloga: COM(2021) 141 final/2

Bruselj, 19.4.2021.
COM(2021) 141 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2021)141 final of 25.03.2021

Concerns all language versions.

It concerns linguistic errors and wrong references in the footnotes.

The text shall read as follows:

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

O AKCIJSKEM NAČRTU ZA RAZVOJ EKOLOŠKE PRIDELAVE

{SWD(2021) 65 final}

UVOD IN OZADJE

Evropski zeleni dogovor je v središču politične agende Komisije. Njegov glavni cilj je trajnostna, podnebno nevtralna Evropa do leta 2050, ki bo omogočala naložbe in rast¹.

Evropski zeleni dogovor poudarja, da je „ključno“ upravljati prehod na bolj trajnosten prehranski sistem, zlasti s krepitvijo prizadevanj kmetov za spopadanje s podnebnimi spremembami, varstvo okolja in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Kmetijska skupnost mora imeti pri doseganju teh ciljev ključno vlogo. Kmetje najbolj občutijo posledice podnebnih sprememb in izgubo biotske raznovrstnosti, netrajnostne kmetijske prakse pa so še naprej glavni povzročitelj izgube biotske raznovrstnosti. Ekološki kmetje so pionirji trajnostnega kmetijstva prihodnosti. Odkrivajo možnosti za ekologizacijo kmetijstva in inovativne pridelovalne tehnike, ki so okolju prijazne ter spodbujajo krožnost in dobrobit živali. Ekološki logotip odraža zavezanost kmetov tem visokim standardom pridelave in daje potrošnikom zagotovilo,

da je bil proizvod pridelan v skladu z zelo specifičnimi in strogimi pravili glede trajnostnosti. Še pomembneje pa je, da ekološko kmetijstvo na naša polja prinaša veliko več narave, kmetje pa so zaradi njega odpornejši na gospodarske spremembe, pa tudi na tiste spremembe, ki jih povzročata vedno bolj nepredvidljiva narava in podnebje.

Zato strategija za biotsko raznovrstnost do leta 2030² in strategija „od vil do vilic“³ – skupaj s prihajajočim akcijskim načrtom za ničelno onesnaževanje zraka, vode in tal – določata konkretne ukrepe, ki zajemajo celotno verigo od pridelave hrane do porabe, ter ukrepe, ki vključujejo tudi mednarodno sodelovanje na področju trajnostnih prehranskih sistemov. Cilj teh strategij je uskladiti pridelavo hrane z varstvom okolja, hkrati pa spodbujati naložbe in trajnostno pridelavo, tj. cilj, za katerega promocijo si bo Komisija prizadevala v okviru ciljev trajnostnega razvoja. Poleg tega je v strategiji „od vil do vilic“ za letos napovedana pobuda EU za sekvestracijo ogljika v kmetijske površine, katere cilj je v okviru podnebnega pakta nagraditi kmete za preverjeno zagotavljanje storitev obnove ekosistemov, zmanjšanja emisij in sekvestracije ogljika.

Medtem pa pandemija COVID-19 predstavlja največji izziv za EU do zdaj. Imela bo daljnosežne posledice za gospodarstvo, zdravje ljudi in prehranske sisteme. Odziv EU vključuje načrt okrevanja, ki ga podpirata instrument „Next Generation EU“ in nov večletni finančni okvir. Sredstva instrumenta „Next Generation EU“ bi se lahko

KLJUČNI	PODATKI:
Površina,	namenjena
ekološkemu kmetijstvu,	se je
v zadnjih 10 letih povečala za	skoraj 66 % – z
8,3 milijona hektarjev	leta 2009 na
13,8 milijona hektarjev	leta 2019. Trenutno
predstavlja 8,5 % celotne	„kmetijske površine v
uporabi“ v EU. To povečanje	površine je spremljalo znatno
povečanje prodaje na drobno.	Ta se je v zadnjih 10 letih
podvojila, in sicer s približno	18 milijard EUR leta 2010 na
več kot 41 milijard EUR	leta 2019.

¹ Zakonodajni predlog COM(2018) 392 final – 2018/0216 (COD), prihodnja skupna kmetijska politika (SKP) prav tako poudarja koristno vlogo ekološkega kmetijstva in mu zagotavlja podporo v okviru različnih mehanizmov.

² COM(2020) 380 final.

³ COM(2020) 381 final.

uporabila za podporo naložbam v ekološki sektor, če izpolnjujejo ustrezne pogoje in cilje. Okrevanje Evrope po krizi zaradi COVID-19 je zgodnja priložnost za uresničitev evropskega zelenega dogovora z zagotavljanjem široke platforme za trajnostne vzorce proizvodnje in porabe, tudi na področju kmetijstva in akvakulture.

Ekološko kmetijstvo ima s povečevanjem prihodkov na podeželju osrednjo vlogo pri okrevanju Evrope, ki bi moralo biti zeleno in digitalno. Na splošno vključuje krajše dobavne verige in malim kmetom ponuja priložnosti, ki so na podlagi novih določb iz Uredbe (EU) 2018/848 o ekološki pridelavi še večje⁴. Namen te uredbe je posodobiti sektor in uskladiti pravila ter tako zagotoviti stabilen regulativni okvir.

Obstaja široko soglasje o ključni vlogi ekološke pridelave in porabe. Komisija je v strategiji „od vil do vilic“ in strategiji za biotsko raznovrstnost opredelila cilj, da bi „do leta 2030 vsaj 25 % kmetijskih zemljišč v EU izvajalo ekološko kmetovanje [...] in [da bi se] znatno povešal[a] raven ekološke akvakulture“. V svoji resoluciji z dne 15. januarja 2020 o evropskem zelenem dogovoru je Evropski parlament poudaril, da lahko kmetijstvo pomaga EU pri zmanjševanju emisij s trajnostnimi praksami, kot je ekološko kmetijstvo⁵. Svet je v sklepih z dne 19. oktobra 2020 o strategiji „od vil do vilic“⁶ poudaril vlogo ekoloških proizvodov v trajnostnem prehranskem sistemu. Hkrati prebivalstvo EU podpira trajnostno kmetijstvo in pridelavo hrane, ozaveščenost javnosti o ekološkem logotipu EU pa se je znatno povečala, kot to potrjuje posebno poročilo Eurobarometer št. 504⁷.

Zato Komisija predstavlja ta akcijski načrt za ekološko kmetijstvo. Temelji na akcijskem načrtu za obdobje 2014–2020, v katerem so bile že obravnavane nekatere težave, ugotovljene pri pregledu ekološke politike EU, na podlagi katerega je bila sprejeta Uredba (EU) 2018/848 o ekološkem kmetovanju. Vseh 18 ukrepov v akcijskem načrtu 2014–2020 je bilo v celoti izvedenih. Med večje neregulativne dosežke spadajo uvedba elektronskega potrdila o kontrolnem pregledu (E-COI) v sistemu TRACES, s katerim se je izboljšala sledljivost in s tem tudi celovitost ekoloških proizvodov ter povečal obseg informacij o uvozu ekoloških proizvodov v EU, posebno financiranje raziskav in inovacij v zvezi z ekološkimi proizvodi v okvirnih programih EU za raziskave in inovacije ter vključitev ekoloških proizvodov v „zeleno javna naročila“.

V novem akcijskem načrtu (2021–2027) so upoštevani tudi rezultati javnega posvetovanja, opravljenega med septembrom in novembrom 2020, ki so potrdili močno podporo deležnikov in širše javnosti akcijskemu načrtu in predlaganim ukrepom.

V skladu s sedanjimi napovedmi bo ekološki sektor v tem desetletju zabeležil izredno rast. Tudi če še naprej počnemo samo to, kar počnemo, bi moral v skladu z nekaterimi viri delež ekološkega kmetovanja do leta 2030 doseči med 15 % in 18 % kmetijskih

⁴ Uredba (EU) 2018/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007.

⁵ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. januarja 2020 o evropskem zelenem dogovoru: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0005_SL.html.

⁶ Sklepi Sveta o strategiji „od vil do vilic“: <https://www.consilium.europa.eu/media/46419/st12099-en20.pdf>.

⁷ V tem posebnem poročilu Eurobarometer je 56 % vprašanih odgovorilo, da poznajo ekološki logotip.

zemljišč⁸. Cilj 25 % je znatno večja ambicija. Namen tega akcijskega načrta je spodbuditi občutno povečanje deleža ekološkega kmetijstva v EU s spodbujanjem kmetov, da se preusmerijo na ekološko kmetijstvo, in povečati dostopnost ekološke hrane, da se zapolni vrzel med krivuljo rasti po običajnem scenariju in „dodatnimi prizadevanji“, potrebnimi za doseg cilja 25 % do leta 2030.

KLJUČNE PREDNOSTI: za površine, ki se obdelujejo ekološko, je značilna približno 30 % večja biotska raznovrstnost kot za površine, ki se obdelujejo po konvencionalnih metodah. Ekološko kmetijstvo je na primer koristno za oprasovalce. Ekološki kmetje ne smejo uporabljati sintetičnih gnojil in lahko uporabljajo le omejen nabor kemičnih pesticidov. Poleg tega je uporaba gensko spremenjenih organizmov in ionizirajočega sevanja prepovedana, uporaba antibiotikov pa je močno omejena.

Evropski državljani uživajo varno in visokokakovostno hrano. Vendar pa se delež izdatkov gospodinjstev za hrano že desetletja zmanjšuje, zaradi nižjih cen hrane pa prihodki kmetov stagnirajo. Ekološko kmetijstvo je dražje, saj ekološki kmetje kmetujejo bolj ekstenzivno, uporabljajo naravne postopke in snovi, ne uporabljajo sintetičnih proizvodov, donosi pa so nižji. Vendar imajo ekološki kmetje pogosto višje prihodke, saj se ekološki proizvodi običajno prodajajo po višjih cenah od konvencionalnih proizvodov, potrošniki pa cenijo prispevek

ekološkega kmetijstva k okolju.

Z vključevanjem ekoloških proizvodov v šolske obroke in menze na delovnih mestih prek javnega naročanja, v gostinski sektor prek spodbud in prepoznavnosti, v supermarketih s promocijskimi kampanjami in v vsakodnevno domačo kuhinjo bo več ekološke hrane dostopne več evropskim državljanom. Obravnavanje razpoložljivosti in cenovne dostopnosti ekološke hrane je prav tako nujno za povečanje dostopa do ekološke hrane za družine z nizkimi dohodki. Cilj akcijskega načrta je tudi podpora kmetom pri preusmeritvi v ekološko pridelavo s spodbujanjem možnosti izobraževanja in usposabljanja ter s podporo trgu ekoloških proizvodov in vzporedno opredelitvijo ustreznih spodbud.

Ekološko kmetijstvo bi moralo biti vzor. To ni edini sistem trajnostnega kmetovanja, toda dokler sekvestracija ogljika v kmetijske površine ni v celoti uvedena, je za zdaj edini sistem, ki je bil priznan z zanesljivo metodo certificiranja. Kot tak bi moral biti zgled na poti do bolj trajnostnih praks kmetovanja, večje rabe obnovljivih virov, višjih standardov dobrobiti živali in višjih prihodkov za kmete. Ekološko kmetijstvo lahko na različne načine spodbuja tudi družbeno trajnostnost ter podpira razvoj podeželskih in obalnih območij v skladu s prihodnjo dolgoročno vizijo za podeželska in obalna območja. Lahko zagotovi možnosti za mlade kmete in pomaga spodbuditi enak dostop ter enake prihodke za ženske in moške v sektorju⁹. Študije¹⁰ kažejo, da ekološko kmetijstvo kmetijskim

⁸ Eurostat in IHS Markit.

⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/LFST_R_ERGAU_custom_443889
in https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/ILC_DI17_custom_416294.

podjetnicam omogoča lažji vstop na trg kot konvencionalni sektor. Ekološko kmetijstvo mora navdihovati konvencionalno kmetovanje in utirati pot.

Decembra 2020 je Komisija objavila priporočila¹¹ za države članice glede njihovih prihodnjih strateških načrtov SKP. Ta priporočila obravnavajo gospodarske, okoljske in družbene izzive evropskega kmetijstva in podeželskih območij s poudarkom na ciljnih evropskega zelenega dogovora, vključno s ciljem, da bo do leta 2030 25 % kmetijskih zemljišč namenjenih ekološkemu kmetijstvu. Zato so države članice pozvane, da v svoje strateške načrte SKP za te cilje evropskega zelenega dogovora vključijo nacionalne vrednosti. Na podlagi evropskih povprečij in trendov bi se morale države članice osredotočiti na povečanje površine ekoloških zemljišč z določitvijo ciljnih odstotkov ali spodbujanjem pozitivnih trendov. Pri pripravi nacionalnih strateških načrtov SKP bodo države članice pozvane, naj se odzovejo na zgoraj navedena priporočila.

Ker se obseg ekološke pridelave in porabe med državami članicami bistveno razlikuje, in sicer se delež kmetijskih zemljišč, namenjenih ekološkemu kmetijstvu, giblje od 0,5 % do več kot 25 %, je ključnega pomena, da vsaka država članica čim prej razvije **lastno nacionalno strategijo** za ekološko kmetijstvo, **pripravljeno na podlagi celovite analize sektorja in s tem povezanih ukrepov, spodbud, jasnih rokov in nacionalnih ciljev**. Vse države članice bi morale pojasniti, kako nameravajo prispevati k vseevropskemu cilju z določitvijo nacionalne vrednosti za delež površin, ki bodo do leta 2030 namenjene ekološkemu kmetijstvu, ob upoštevanju različnih izhodišč. Za zagotovitev uspešnosti nacionalnih akcijskih ekoloških načrtov morajo države članice razviti ustrezne zmogljivosti za njihovo izvajanje. Komisija bo spremljala napredek držav članic pri doseganju njihovih nacionalnih ciljev, Komisija in države članice pa bodo imele možnost za razpravo o izvajanju predlaganih ukrepov ter bodo zagotovile smernice o potrebnih in ustreznih prilagoditvah.

Kar zadeva **akvakulturo**, bodo nove strateške smernice za trajnostni razvoj akvakulture EU, ki jih bo Komisija sprejela spomladi 2021, spodbujale ekološko akvakulturo. Poleg tega Komisija spodbuja države članice EU, naj med cilje revidiranih večletnih nacionalnih strateških načrtov za akvakulturo vključijo povečanje ekološke akvakulture. Delovni dokument služb Komisije o perspektivi morskega bazena, ki bo usmerjala načrtovanje programov Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR), tudi določa¹², da bi bilo treba ESPR (bodoči Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo – ESPRA) uporabljati za spodbujanje trajnostnih praks v akvakulturi, kot je ekološka pridelava.

¹⁰ The role of funding under the common agricultural policy (CAP) for women in agriculture (Vloga financiranja v okviru skupne kmetijske politike (SKP) za ženske v kmetijstvu): [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536466/IPOL_STU\(2015\)536466_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536466/IPOL_STU(2015)536466_EN.pdf)

¹¹ COM(2020) 846 final.

¹² Delovni dokument služb Komisije „Regional Sea Basin Analyses – Regional challenges in achieving the objectives of the Common Fisheries Policy – A Sea Basin perspective to guide EMFF Programming“ (Analize regionalnih morskih bazenov – Regionalni izzivi pri doseganju ciljev skupne ribiške politike – Perspektiva morskega bazena, ki bo usmerjala načrtovanje programov Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo) (SWD(2020) 206 final).

Akcijski načrt je organiziran na podlagi treh osi, ki so prilagojene strukturi prehranske verige (pridelava, predelava, trgovci na drobno in potrošniki). Da bi podprli pozitiven razvoj v ekološkem sektorju ter ohranili uravnotežen in donosen trg za izvajalce dejavnosti v ekološkem sektorju, je ključnega pomena povečanje splošnega povpraševanja po ekoloških proizvodih. Naraščajoča poraba ekoloških proizvodov je bistvenega pomena za spodbujanje kmetov, da se preusmerijo v ekološko pridelavo (os 1). Potrebne so tudi dodatne spodbude za pridelavo, da bi dosegli cilj, da bo do leta 2030 25 % kmetijskih površin v uporabi namenjenih kmetovanju v skladu z ekološkimi praksami in da se bo ekološka akvakultura znatno povečala (os 2). Nazadnje je treba še naprej izboljševati prispevek ekološkega sektorja k trajnostnosti in okoljskim izzivom (os 3). Ta akcijski načrt poleg tega, da nadaljuje izvajanje nekaterih obstoječih uspešnih ukrepov, vsebuje tudi predloge za številne nove ukrepe in mobilizira različne vire financiranja.

Komisija namerava povečati delež **raziskav in inovacij** ter vsaj 30 % proračuna za raziskovalne in inovacijske ukrepe na področju kmetijstva, gozdarstva in podeželskih območij¹³ nameniti temam, značilnim ali pomembnim za ekološki sektor. Raziskave bodo med drugim zajemale spreminjanje vedenja kmetov in potrošnikov, povečane donose pridelkov, gensko raznovrstnost in alternative za sporne proizvode. V zvezi s tem bo Komisija okrepila usklajevanje nacionalnih programov raziskav in inovacij na področju ekološke hrane ter zagotovila nove priložnosti v okviru predlagane misije programa Obzorje Evropa na področju zdravja tal in hrane ter v okviru partnerstev, zlasti na področju agroekologije in prehranskih sistemov. Razširjanje rezultatov raziskav in inovacij se bo spodbujalo v okviru evropskega partnerstva za inovacije AGRI ter sistemov znanja in inovacij na področju kmetijstva (AKIS) za spodbujanje splošnega povečanja ekoloških proizvodov v vseh državah članicah.

Vse institucije EU, države članice in deležniki morajo biti v celoti vključeni v razvoj ukrepov, potrebnih za doseganje glavnega cilja akcijskega načrta: postaviti trdne temelje za prihodnost sektorja.

OS 1. EKOLOŠKA HRANA IN PROIZVODI ZA VSE: SPODBUJANJE POVPRASEVANJA IN ZAGOTAVLJANJE ZAUPANJA POTROŠNIKOV

KLJUČNI PODATKI

Medtem ko vsak Evropejec v povprečju letno porabi približno 84 EUR za ekološke proizvode¹⁴, se letna poraba ekoloških proizvodov na prebivalca med državami članicami precej razlikuje, in sicer znaša med 344 EUR in 1 EUR. Poleg razlik v kupni moči je to še vedno posledica nastajajočega trga v določenih regijah, pomanjkanja ustreznih dobavnih verig na številnih območjih ter nezadostne seznanjenosti potrošnikov z logotipom in koristmi ekološke pridelave. Čeprav je ekološka akvakultura relativno nov sektor, ima velik potencial za rast.

¹³ Natančneje, 30 % naslednjih razpisov se bo nanašalo na področje ukrepanja 3 „Kmetijstvo, gozdarstvo in podeželska območja“ grozda 6 programa Obzorje Evropa.

¹⁴ FiBL – The World of organic agriculture 2020 (Svetovno ekološko kmetijstvo 2020).

Zaželena rast na območju, namenjenem ekološkemu kmetijstvu, ne bo mogoča brez povečanja povpraševanja po ekoloških proizvodih. Čeprav je ta akcijski načrt izčrpen, najprej poudarja učinek „privlačenja“, njegov namen pa je povečati porabo proizvodov ekološkega kmetovanja po vsej EU. Državljeni EU vse bolj cenijo hrano, katere pridelava ima širše družbene koristi, na primer ekološke proizvode, proizvode z geografsko označbo, lokalne sisteme pridelave hrane z nižjim ogljičnim odtisom in inovativne rešitve za hrano z nizkimi emisijami¹⁵.

Ukrepi, predlagani v okviru te osi, so osredotočeni na spodbujanje povpraševanja po ekoloških proizvodih s povečanjem ozaveščenosti o njihovih koristih in zaupanja potrošnikov v ekološki logotip. Države članice same lahko spodbujajo tudi porabo ekoloških proizvodov. Nekatera orodja so na ravni držav članic. Države članice lahko na primer znižajo stopnje DDV za ekološko sadje in zelenjavo. Spodbujanje porabe ekološke hrane bo spodbudilo kmete, da preidejo na ekološko pridelavo, kar pa bo povečalo ponudbo in zagotovilo njeno raznolikost, da bo mogoče zadostiti temu povečanemu povpraševanju potrošnikov.

1.1. Promocija ekološkega kmetijstva in logotipa EU

Čeprav je ekološki logotip EU najbolj prepoznaven med evropskimi logotipi kakovosti, bi bilo mogoče njegovo prepoznavnost še povečati. Zadnja raziskava Eurobarometer o tej temi¹⁶, objavljena oktobra 2020, kaže, da 56 % potrošnikov v EU prepozna ekološki logotip EU. To je precej večja prepoznavnost v primerjavi s prejšnjimi leti. Vendar pa med državami članicami še vedno obstajajo pomembne razlike, saj se vrednosti v državah članicah gibljejo med 30 % in 74 %.

V okviru kmetijske promocijske politike EU Komisija že dejavno promovira ekološke proizvode in jih bo promovirala tudi v prihodnje. Do leta 2021 je skupni delež proračuna za promocijo kmetijstva, namenjenega ekološkemu proizvodu, 27 %, kar znaša 49 milijonov EUR.

Ukrep 1: Glede informiranja in komuniciranja (se) bo Komisija:

- od leta 2021 med temami, ki jih zajema letni razpis za zbiranje predlogov za ukrepe za informiranje o SKP, bolj osredotočila na ekološke proizvode;
- od leta 2022 neprekinjeno zbirala podatke o okoljskih, gospodarskih in družbenih koristih ekološkega kmetijstva ter obveščala državljane, vključno s kmeti, o teh koristih z boljšo uporabo družbenih medijev;
- od leta 2022 merila ozaveščenost potrošnikov o ekološkem logotipu EU za spremljanje napredka od raziskave Eurobarometer iz leta 2020. Še naprej bo izvajala raziskave Eurobarometer kot dragoceno orodje za merjenje učinkovitosti svojih ukrepov za promocijo ekološkega logotipa, in

¹⁵ Dokument Komisije za razpravo „Za trajnostno Evropo do leta 2030“.

¹⁶ Posebna raziskava Eurobarometer št. 504.

- opredelila glavne dogodke, na katerih bo obveščala o ekoloških proizvodih¹⁷, zlasti v državah članicah, kjer je povpraševanje pod povprečjem EU, v sodelovanju z Evropskim parlamentom in drugimi organi, kot so Evropski ekonomsko-socialni odbor, Odbor regij in predstavništva Komisije v državah članicah.

Ukrep 2: Kar zadeva promocijo, bo Komisija še naprej zagotavljala ambiciozen proračun v promocijski politiki EU za povečanje porabe ekoloških proizvodov, ki so v skladu z ambicijami, politiko in ukrepi strategije „od vil do vilic“ ter evropskega načrta za boj proti raku. Komisija bo od leta 2021:

- dodelila povečan proračun v okviru letnih delovnih programov promocijske politike na področju kmetijstva z namenom ozaveščanja potrošnikov o ekoloških proizvodih in spodbujanja povpraševanja po njih;
- okrepila promocijo ekoloških proizvodov EU na ciljnih zagonskih trgih tretjih držav, na primer z udeležbo na sejnih v sodelovanju z državami članicami;
- ozaveščala o izvoznih možnostih za ekološke pridelovalce iz EU, da izkoristijo našo mrežo sporazumov o prosti trgovini in sporazumov o enakovrednosti, ter
- spodbujala prepoznavnost sektorja z nagradami, ki priznavajo odličnost v ekološki prehranski verigi v EU.

1.2. Promocija ekoloških menz in povečanje uporabe zelenih javnih naročil

Mesta, kraji in regije imajo vse pomembnejšo vlogo pri promociji ekološke pridelave. Z razvojem menz, ki dajejo prednost ekološki hrani, in ponujanjem bonov za ekološko hrano ranljivim ljudem bi bilo na primer mogoče zagotoviti pomembne možnosti za povečanje porabe in pridelave ekološke hrane. Obstoječe mreže bi bilo treba spodbujati k povečanju števila mest in krajev, vključenih v nacionalne ali lokalne strategije za promocijo ekološke hrane v menzah.

KLJUČNI PODATKI

København je prvo mesto, ki je doseglo 100-odstotne javne ekološke menze, ki se oskrbujejo s približno 25 000 hektarjev ekoloških kmetijskih zemljišč, predvsem iz okolice mesta. Dunaj ima mrežo ekoloških mestnih vrtov, ki se razteza na približno 860 ha in oskrbuje tudi javne menze, zlasti vrtce. V Rimu v javnih menzah dnevno postrežejo približno milijon ekoloških obrokov.

Prehod na ekološke proizvode bi lahko ustvaril potencialne koristi za primestne kmetijske dejavnosti in dejavnosti akvakulture, spodbudil razvoj lokalnih dobavnih verig in izmenjavo najboljših praks, na primer med javnimi menzami in restavracijami. Hkrati bo zagotavljanje ekoloških proizvodov v menzah omogočilo dostopnost teh proizvodov večjemu številu potrošnikov.

¹⁷ Poleg tistih, kjer so že prisotne službe Komisije.

Zelena javna naročila imajo potencial za spodbujanje ekološkega kmetijstva. Pri izvajanju takšnih postopkov naročanja je treba posebno pozornost nameniti malim kmetijam, mikropodjetjem in MSP. Oktobra 2019 je Komisija izdala nova merila za zelena javna naročila EU na področju hrane, gostinskih storitev in prodajnih avtomatov¹⁸. Še vedno pa v javnih upravah, zlasti lokalnih, pri organizaciji javnega naročanja ni dovolj znanja o možnostih, ki jih ponujajo zelena javna naročila. Komisija se v strategiji „od vil do vilic“ zavezuje, da bo določila najboljši način za določanje minimalnih obveznih meril za trajnostno javno naročanje hrane za spodbujanje zdrave in trajnostne prehrane, vključno z ekološkimi proizvodi, v šolah in javnih institucijah, kar bi moralo biti podlaga za prihodnje ukrepe Komisije na tem področju.

Ukrep 3: *Da bi spodbudila večjo uporabo ekoloških proizvodov v javnih menzah, bo Komisija skupaj z deležniki in državami članicami:*

- *okrepila ozaveščanje o merilih za zelena javna naročila, objavljenih leta 2019, delu na področju javnega naročanja hrane za zdravje in skupnih ukrepih Best-ReMaP¹⁹;*
- *vključila ekološke proizvode v minimalna obvezna merila za trajnostno javno naročanje hrane, ki bodo razvita kot del zakonodajnega okvira za trajnostne prehranske sisteme do leta 2023;*
- *analizirala trenutno stanje v zvezi z uporabo zelenih javnih naročil EU. Komisija bo za spremljanje uporabe zelenih javnih naročil uporabila nacionalne akcijske načrte za ekološko kmetijstvo in pozvala države članice, naj njihovi javni organi povečajo uporabo zelenih javnih naročil. Države članice bo tudi pozvala, naj pri zelenih javnih naročilih določijo ambiciozne nacionalne cilje za ekološke proizvode, ter*
- *od leta 2022 v tesnem sodelovanju z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom, Odborom regij in Konvencijo županov pripravila posebne dogodke za javne uprave, pristojne za javne gostinske storitve, za ozaveščanje o zelenih javnih naročilih EU s povezovanjem teh pobud z evropskim podnebnim paktom.*

1.3. Krepitev ekoloških šolskih shem

Šolska shema EU podpira razdeljevanje sadja, zelenjave, mleka in mlečnih izdelkov otrokom v kombinaciji z izobraževalnimi dejavnostmi z namenom, da se otroci ponovno zblížajo s kmetijstvom in pridobijo zdrave prehranjevalne navade ter da se tako spodbuja zdrava prehrana ter ohranja srednje- in dolgoročna poraba proizvodov v okviru sheme.

V skladu s strategijo „od vil do vilic“ bi morale države članice v okviru šolske sheme EU dati prednost razdeljevanju ekoloških proizvodov na podlagi pogojev za sodelovanje ali meril za oddajo v postopkih javnega naročanja in/ali na podlagi ugodnejših pogojev. Komisija bo ta načela preučila pri pregledu šolskih shem. Trenutno več držav ne daje

¹⁸ SWD(2019) 366 final – „EU green public procurement criteria for food, catering services and vending machines“ (Merila za zelena javna naročila EU na področju hrane, gostinskih storitev in prodajnih avtomatov).

¹⁹ Projekt Best-ReMaP za prehrano in prehranjevanje s posebnim poudarkom na otrocih: <https://bestremap.eu/>.

prednosti ekološkimi proizvodom, predvsem zato, ker so običajno dražji od neekoloških, kar bi lahko države članice ublažile s sprejetjem davčnih ukrepov, kot je odprava znižanih stopenj za pesticide kot kmetijske vložke.

Ukrep 4: *Kot del pregleda okvira šolskih shem EU, načrtovanega za leto 2023 v okviru strategije „od vil do vilic“, in v skladu z evropskim načrtom za boj proti raku bo Komisija:*

- *sodelovala z državami članicami, da bi ugotovila, kako dodatno povečati distribucijo ekoloških proizvodov v šolskih shemah. Komisija bo države članice pozvala, naj ta delež še naprej povečujejo, tiste države, ki bolj zaostajajo, pa bodo morale v to vložiti dodaten trud, in*
- *izvedla študijo o dejanski ceni hrane, vključno z vlogo obdavčenja, z namenom priprave priporočil.*

1.4. Preprečevanje goljufij s hrano in krepitev zaupanja potrošnikov

Uspeh ekoloških proizvodov v smislu razvoja trga in prednostne izbire potrošnikov je odvisen od zaupanja potrošnikov v ekološki logotip EU in njegov nadzorni sistem. Goljufivo ravnanje in namerne kršitve ekoloških pravil lahko škodujejo zaupanju potrošnikov v ekološke proizvode.

Sodelovanje med uradniki z znanjem na področju agroživilske verige, policijskimi in carinskimi uradniki s preiskovalnimi pooblastili, sodniki in upravami tožilcev je na nacionalni ravni ter na ravni EU zelo pomembno za preprečevanje goljufij v zvezi z ekološkimi proizvodi in boj proti njim. To velja tudi za izboljšanje in optimizacijo uporabe novih tehnologij.

Ukrep 5: *Komisija bo od leta 2021 okrepila boj proti goljufivim praksam in zlasti:*

- *zagotovila močan nadzor nad nadzornimi sistemi v državah članicah in tretjih državah; povečala sodelovanje z upravami držav članic in tretjimi državami, ki so priznane kot enakovredne, pri čemer se bo – med drugim – oprla na njihova sredstva in rezultate predhodnih revizij;*
- *pomagala državam članicam pri razvoju in izvajanju politike za preprečevanje goljufij v ekološki pridelavi s ciljno usmerjenimi delavnicami za izmenjavo pridobljenih izkušenj in najboljših praks;*
- *sodelovala z mrežo EU proti goljufijam s hrano in Europolom pri analizi sektorja za preprečevanje goljufij in usklajevanje preiskav; povečala sodelovanje s pristojnimi organi in organi pregona v tretjih državah za izmenjavo informacij o trgovini z ekološkimi proizvodi in goljufijah v ekološki pridelavi;*
- *podpirala države članice s smernicami o okrepljenem nadzoru uvoza na meji;*
- *spodbujala močnejše ukrepe za spopadanje z goljufivimi praksami s katalogi sankcij;*

- sprejela ukrepe za obveščanje potrošnikov in/ali odpoklic proizvodov s trga, v zvezi s katerimi je bila ugotovljena goljufija, ter
- razvila sisteme zgodnjega opozarjanja z uporabo umetne inteligence za podatkovno rudarjenje v EU (npr. sistem upravljanja informacij za uradni nadzor – IMSOC²⁰) in podatkovnih zbirk držav članic.

1.5. Izboljšanje sledljivosti

Ugled ekološkega sektorja temelji na sposobnosti sledenja proizvodom „od vilic do vil“. Za izboljšanje sledljivosti in preglednosti je pomembno imeti jasen pregled nad izvajalci, ki sodelujejo pri pridelavi, distribuciji in trženju ekoloških proizvodov v EU. Od nadzornih organov se že zahteva, da certifikate izvajalcev dejavnosti v ekološkem sektorju objavljajo na svojem spletnem mestu, vendar te informacije še niso centralizirane na enotnem vseevropskem spletnem mestu.

Ukrep 6: Komisija bo od leta 2021:

- na podlagi analize, ki se je že začela v okviru akcijskega načrta za leto 2014, in kot nadaljnji ukrep v zvezi s priporočili Evropskega računskega sodišča razvila podatkovno zbirko certifikatov vseh izvajalcev v EU in pozneje tudi zadevnih izvajalcev v tretjih državah²¹;
- spodbujala registracijo pristojnih organov in nadzornih organov ter digitalno podpisovanje potrdil o kontrolnih pregledih v sistemu TRACES. Ta brezpapirni postopek bo zmanjšal upravno breme in tveganje ponarejanja dokumentov, ter
- uskladila redne preglede sledljivosti za ekološke proizvode v sodelovanju z državami članicami, njihovimi nadzornimi organi in tretjimi državami, zlasti v primerih suma goljufije s hrano.

Digitalne tehnologije lahko pomagajo označevati, slediti, lokalizirati ter deliti podatke, povezane s proizvodi, Komisija pa pripravlja rešitve, kot so digitalni potni listi. Ekološki sektor bi lahko izkoristil nove tehnologije, zlasti ker sta zanj značilni vse bolj zapletena vrednostna veriga ter potreba po preglednosti. Umetna inteligenca, blokovna veriga in podobne tehnologije lahko pomagajo okrepiti ekološko certificiranje, zlasti z zagotavljanjem preglednosti v celotni dobavni verigi in s sledljivostjo proizvodov, kar prispeva k zaupanju potrošnikov.

Ukrep 7: Komisija bo od leta 2021:

²⁰ Uredba o sistemu upravljanja informacij za uradni nadzor (IMSOC): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A32019R1715>.

²¹ Nadzorni sistem za ekološke proizvode se je izboljšal, vendar nekateri izzivi še vedno obstajajo: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19_04/SR_organic-food_SL.pdf.

- v sinergiji s pripravo digitalnih potnih listov za proizvode ocenila, v kolikšnem obsegu bi bilo mogoče za sledljivost ekoloških proizvodov uporabiti blokovno verigo ali druge digitalne tehnologije, ter v drugi fazi predvidela pilotni projekt z deležniki. Te faze bodo dopolnjevali ukrepi v okviru programa Obzorje Evropa za uporabo tehnologij blokovne verige v agroživilskem sektorju ter drugi ciljno usmerjeni raziskovalni in inovacijski ukrepi za razvoj inovativnih rešitev za sledenje ekološki hrani.

1.6. Prispevek zasebnega sektorja

Trgovci na drobno, gostinske storitve, restavracije in storitve dostave na dom imajo lahko pomembno vlogo pri promociji ekoloških prehranskih proizvodov. Zagotovijo lahko na primer zadostno in cenovno dostopno ponudbo ekoloških proizvodov v živilskih trgovinah, supermarketih in spletnih trgovinah ter ekoloških menijev v restavracijah in gostilnah. Te ukrepe je mogoče kombinirati z obrazložitvijo gospodarskih, okoljskih in družbenih koristi ekološke pridelave.

Poleg tega ima zasebni sektor lahko pomembno vlogo pri promociji ekološke hrane, vključno z obveščanjem svojih zaposlenih o koristih ekološkega kmetijstva (npr. s komunikacijskim gradivom, ki ga daje na razpolago EU), ponudbo ekoloških proizvodov v svojih menzah in nagrajevanjem zaposlenih z „ekoboni“, s katerim lahko kupujejo ekološke proizvode.

Ukrep 8: Da bi Komisija okrepila vlogo trgovcev na drobno, trgovcev na debelo, gostinskih storitev, restavracij in drugih podjetij, (si) bo od leta 2021:

- prizadevala za pridobitev jasnih zavez ustreznih deležnikov za podporo in povečanje distribucije in prodaje ekoloških proizvodov v okviru kodeksa ravnanja strategije „od vil do vilic“ za odgovorno poslovanje in tržne prakse ter razširjala najboljše prakse na ustreznih platformah, kot je platforma deležnikov za krožno gospodarstvo, in
- vzpostavila partnerstva s podjetji, ki želijo spodbujati uporabo ekoloških proizvodov kot del svoje korporativne trajnostne politike. O teh ukrepih bodo potekale nadaljnje razprave na platformi za podjetja in biotsko raznovrstnost²².

OS 2. NA POTI DO 2030: SPODBUJANJE PREUSMERITVE IN KREPITEV CELOTNE VREDNOSTNE VERIGE

Kot je navedeno zgoraj, se v povprečju EU, ki zanaša 8,5 % kmetijskih zemljišč, namenjenih ekološkemu kmetijstvu, skrivajo bistvene razlike med državami članicami: od 0,5 % do več kot 25 %. Enako velja za ekološko akvakulturo, ki se v nekaterih državah članicah znatno povečuje, druge države članice pa so še vedno v začetni fazi te metode gojenja²³.

²² https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm.

²³ EUMOFA: EU organic aquaculture (Ekološka akvakultura EU), maj 2017.

Te razlike med državami članicami so delno posledica dejstva, da nekatere od njih nimajo ustreznih struktur. Vzpostavitev ustreznih struktur bi omogočila pravilno usmeritev ekološke pridelave v dobavne verige, kar bi kmetom omogočilo, da v celoti izkoristijo dodano vrednost ekološke pridelave. Akcijski načrt bi moral spodbuditi ekološko pridelavo, zlasti v tistih državah članicah, v katerih je delež nižji od povprečja EU. Večina držav članic je že določila nacionalne cilje glede kmetijskih površin, namenjenih ekološki pridelavi, v večini primerov kot delež kmetijskih površin v uporabi.

Vzporedno s tem SKP še naprej ostaja ključno orodje za podporo preusmeritvi. Trenutno se približno 1,8 % sredstev SKP uporablja za podporo ekološkemu kmetijstvu. Prihodnja SKP bo vključevala okoljske sheme, ki bodo podprte s proračunom v višini od 38 do 58 milijard EUR za obdobje 2023–2027, odvisno od izida pogajanj²⁴. Okoljske sheme je mogoče uporabiti za spodbujanje ekološkega kmetijstva. ESPRA bo še naprej podpiral preusmeritev na ekološko akvakulturo.

2.1. Spodbujanje preusmeritve, naložb in izmenjave najboljših praks

Programi za razvoj podeželja SKP zagotavljajo finančno podporo kmetom za preusmeritev gospodarstev v ekološko pridelavo in njihovo ohranitev. Ta podpora se je izkazala za nepogrešljivo pri spodbujanju kmetov k preusmeritvi v ekološko kmetijstvo. Je pomemben dejavnik pri povečanju površin, namenjenih ekološki pridelavi. Za prihodnjo SKP bodo imele države članice možnost, da podprejo izvajalce dejavnosti v ekološkem sektorju na prilagojen način s sredstvi za razvoj podeželja in s ciljnim okoljskimi shemami za neposredno dohodkovno podporo. Proračun za podporne ukrepe za ekološko preusmeritev in ohranitev ter podporo naložbam v strateških načrtih SKP bi moral biti usklajen z nacionalnimi ambicijami za povečanje ekološke pridelave.

Ekološko kmetijstvo dragoceno prispeva k posebnim ciljem SKP in skupne ribiške politike (SRP), zlasti k ciljem „zagotovitve pravičnega dohodka kmetom“, „uravnoveženja položaja kmetov v vrednostni verigi“, „zagotovitve trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja naravnih virov“, „zaščite ekosistemskih storitev biotske raznovrstnosti ter habitatov in krajine“ ter „izboljšanja odziva kmetijstva EU in akvakulture EU na družbene potrebe po hrani in zdravju ter po dobrobiti živali“.

Ekološko kmetijstvo je posebej obravnavano v priporočilih državam članicam o devetih posebnih ciljih SKP. Evropska komisija v teh priporočilih poziva države članice, naj določijo izrecne nacionalne vrednosti za cilj ekoloških zemljišč ob upoštevanju njihovega posebnega položaja in zgoraj omenjenih priporočil.

Komisija bo v SKP po letu 2020 pospešila tehnično pomoč kmetom po vsej EU, da bi spodbudila uvajanje ekološkega kmetijstva. Podpora za ekološko akvakulturo bo zagotovljena v okviru Evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo (ESPRA) za obdobje 2021–2027.

²⁴ Evropski parlament in Svet še vedno razpravljata o končnem proračunu za okoljske sheme (2023–2027) v okviru reforme SKP. V skladu s stališčem Evropskega parlamenta je predvidena dodelitev proračunskih sredstev v višini 58,1 milijarde EUR, v skladu s stališčem Sveta pa v višini 38,7 milijarde EUR.

Razvoj ekološkega sektorja zahteva tudi izpopolnjevanje in prekvalifikacijo delovne sile v agroživilskem sektorju. Evropski pakt za znanja in spretnost zagotavlja priložnosti za obsežna partnerstva za znanja in spretnosti v industrijskih ekosistemih, kot je agroživilski ekosistem, in bi jih bilo treba v celoti mobilizirati, da bi se dosegli cilji iz tega sporočila.

Ukrep 9: *V okviru nove SKP in SRP bo Komisija:*

- *od leta 2023 ocenjevala posebne okoliščine in potrebe držav članic glede rasti ekološkega sektorja ter zagotovila, da bodo države članice čim bolj izkoristile možnosti, ki jih nova SKP ponuja za podporo nacionalnemu ekološkemu sektorju. Ta podpora bo vključevala tehnično pomoč, izmenjavo najboljših praks in inovacij na področju ekoloških proizvodov ter polno uporabo ustreznih instrumentov SKP, kot so okoljske sheme in okoljske upravljavske obveznosti za razvoj podeželja, ki vključujejo ekološko kmetijstvo. Okrepile se bodo storitve kmetijskega svetovanja o posebnih temah, zlasti kot del sistema znanja in inovacij na področju kmetijstva (AKIS), da se spodbudi izmenjava ustreznega znanja;*
- *od leta 2022 spodbujala izmenjavo najboljših praks (učni načrti za izobraževanje in usposabljanje, tečaji, gradiva itd.) na ravni EU in na nacionalni ravni, ki bo ponudnikom izobraževanja (npr. tehničnim šolam, univerzam) omogočala oblikovanje tečajev o ekološkem kmetijstvu kot del splošnega učnega načrta in predstavitev inovativnih rešitev za ekološki sektor (pridelava, predelava, maloprodaja in potrošnja). Vzpostavljene bodo mreže predstavitev kmetij EU v zvezi s posebnimi temami za spodbujanje participativnega pristopa (razširjanje). Najboljše prakse in sinergije s projekti EIP-AGRI se bodo spodbujale v okviru prihodnje mreže SKP, ter*
- *spodbujala države članice, naj v svoje revidirane večletne nacionalne strateške načrte za akvakulturo vključijo povečanje ekološke akvakulture in naj kar najbolje izkoristijo možnosti, ki jih za doseg tega cilja ponuja ESPRA 2021–2027. Komisija bo tudi olajšala izmenjavo najboljših praks in inovacij v zvezi z ekološko akvakulturo v okviru odprte metode koordinacije.*

2.2. Razvoj sektorske analize za povečanje preglednosti trga

Razpoložljivost podatkov, zlasti o proizvodnji, cenah v ekološki prehranski verigi, trgovini, preferencah potrošnikov in posebnih tržnih kanalih, je bistvenega pomena za oblikovanje, spremljanje in ocenjevanje politike EU o ekološki pridelavi. Dodatna prizadevanja za redno zbiranje, analizo in razširjanje podatkov bodo povečala preglednost in zaupanje v ekološki sektor.

Ukrep 10: *Za izčrpen pregled sektorja bo Komisija od leta 2021:*

- *objavljala redna poročila o ekološki pridelavi v EU na podlagi podatkov Eurostata, ki bodo vsebovala zlasti informacije o površinah, gospodarstvih, vključenih v ekološko pridelavo, in glavnih sektorjih pridelave ter*
- *objavljala letna poročila o uvozu iz tretjih držav.*

Deležniki, javne uprave in akademski krogi so tudi vse bolj zainteresirani za dostop do natančnih in pravočasnih podatkov o ekoloških proizvodih. Ta vrsta preglednosti bo pomagala vzpostaviti zaupanje izvajalcev v prehranski verigi, zagotoviti, da se proizvodnja ujema s trendi porabe in nenazadnje omogočiti izvajalcem, da sprejemajo boljše odločitve o pridelavi in naložbah.

Ukrepi 11: Komisija bo od leta 2022:

- okrepila zbiranje tržnih podatkov v sodelovanju z državami članicami in razširila analizo opazovalnic za evropske trge na ekološke proizvode.

2.3. Podpiranje organizacije prehranske verige

Za ekološko kmetijstvo je značilna razpršenost, saj imajo pridelovalci dostop do omejenega števila predelovalcev in trgovcev na drobno. Neravnovesja v prehranski verigi, ki omejujejo pogajalsko moč ekoloških kmetov, se lahko povečajo, če se poveča celotni tržni delež ekoloških proizvodov v živilskem sektorju.

Z ustanovitvijo „organizacije proizvajalcev“ ali pridružitvijo taki organizaciji²⁵ lahko ekološki kmetje izkoristijo sredstva EU v okviru SKP ter podporo in sredstva, ki so na voljo v okviru skupne ureditve trgov za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture ter ESPRA, da se izboljša organiziranost različnih akterjev v dobavni verigi ekoloških proizvodov. Operativni programi, ki zajemajo ekološko pridelavo sadja in zelenjave, so deležni višje stopnje sofinanciranja. Vendar je trenutno malo znanega o stopnji koncentracije v ekološki pridelavi in o tem, ali je treba njeni organizaciji posvetiti posebno pozornost.

Mali kmetje v EU se spopadajo z razmeroma visokimi stroški in birokracijo, povezanimi z ekološkim certificiranjem. Z Uredbo (EU) 2018/848 o ekološki pridelavi bo uveden sistem „skupinskega certificiranja“, ki bo kmetijam, ki izpolnjujejo določena merila, omogočil, da ustanovijo skupino z drugimi malimi kmetijami, da bi znižale stroške kontrolnih pregledov in certificiranja ter s tem povezano upravno breme. Ta določba bo tudi okrepila lokalne mreže in izboljšala možnosti prodaje.

Ukrepi 12: Komisija bo od leta 2021:

- v posvetovanju s predstavniki organizacij proizvajalcev in drugimi zadevnimi deležniki opravila analizo stopnje organiziranosti v dobavnih verigah ekološkega sektorja in opredelila načine za njeno izboljšanje ter

²⁵ „Organizacije proizvajalcev“ se lahko nanašajo na katero koli vrsto subjekta, ki je bil ustanovljen na pobudo proizvajalcev v določenem sektorju (horizontalno sodelovanje) za izpolnitev enega ali več posebnih ciljev, naštetih v Uredbi (EU) št. 1308/2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov, ne glede na to, ali je formalno priznan v skladu s členom 152 in/ali členom 161. Nadzirajo jih proizvajalci in imajo lahko različne pravne oblike, npr. kmetijske zadruge, združenja kmetov ali zasebna podjetja s proizvajalci kot delničarji.

- preučila pravno možnost ustanovitve posebnih organizacij ekoloških proizvajalcev ali pridružitve takim organizacijam in po možnosti spodbudila države članice, naj dodelijo sredstva v ta namen. Organizacije proizvajalcev imajo večjo tržno moč in na splošno lahko pomagajo okrepiti položaj ekoloških kmetov v agroživilski dobavni verigi, zlasti kadar se srečujejo z nepoštenimi trgovinskimi praksami²⁶. Če obstaja dovolj dokazov o nepoštenih trgovinskih praksah, ki škodujejo ekološkim pridelovalcem, jih Komisija obravnava z uporabo vseh orodij, ki jih ima na voljo.

Ukrep 13: Komisija bo od leta 2022:

- ozaveščala in zagotavljala boljše informacije o „skupinskem certificiranju“, ki v skladu z Uredbo (EU) 2018/848 o ekološki pridelavi malim kmetom omogoča, da si delijo stroške in upravno breme certificiranja.

2.4. Krepitev lokalne in manjše predelave ter spodbujanje kratkih trgovinskih tokov

Ekološko kmetijstvo se je razvilo predvsem na ravni primarne pridelave, ekološka predelava pa je manj razvita in urejena. Zato sta vlaganje v natančne tehnike predelave in trajnostno embalažo za večkratno uporabo ter boljše razumevanje vprašanj glede kakovosti in varnosti v ekoloških dobavnih verigah v kombinaciji s predpisi pomembna za ustvarjanje nove vrednosti za potrošnike.

Zmanjšanje razdalje pri prevozu hrane in vplivov podnebnih sprememb je dodaten izziv za ekološke dobavne verige, ki zahteva racionalizacijo logistike omrežij ekoloških proizvodov in kmetijskih vložkov²⁷. To bo malim ekološkim pridelovalcem na oddaljenih območjih omogočilo, da najdejo prodajno mesto za svoje proizvode in izkoristijo dodano vrednost svojega ekološkega statusa.

Vendar pa se pridelovalci pogosto neradi preusmerijo v ekološko pridelavo zaradi pomanjkanja organiziranih in učinkovitih ekoloških trgovskih dobavnih verig. Poleg medsektorskih težav, s katerimi se srečujejo agroživilske dobavne verige, lahko ekološka distribucija prinese visoke operativne stroške ter povzroči neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem.

Izmenjava izkušenj in znanja lahko spodbudi oblikovanje lokalnih trgov hrane in kratke dobavne verige ter ohrani celovitost ekološke kakovosti proizvoda. Pomembni so tudi namenski programi in sodelovanje v podeželskih mrežah.

Ekološka pridelava lahko pomaga spodbujati nove poslovne modele. „Ekoregije“ so se izkazale za uspešne pri vključevanju ekološkega kmetijstva in drugih lokalnih dejavnosti

²⁶ V nedavni študiji o organizacijah proizvajalcev je bilo ugotovljeno, da so organizacije proizvajalcev tudi v boljšem položaju kot posamezni kmetje, da se zoperstavijo praksam poslovnih partnerjev, ki veljajo za nepošteno do kmetov ali niso skladne s pogodbenimi pogoji: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2c31a562-eef5-11e9-a32c-01aa75ed71a1/language-en>.

²⁷ Stolze idr.: „Organic in Europe, expanding beyond a niche“ (Ekološko v Evropi, ki še razširja prek niše) v „Organics in Europe, prospects and development 2016“ (Ekološko v Evropi, obeti in razvoj 2016).

za povečanje turistične privlačnosti²⁸ tudi na območjih, ki so zunaj glavne turistične poti. „Ekoregija“ je geografsko območje, na katerem kmetje, javnost, organizatorji potovanj, združenja in javni organi sklenejo sporazum o trajnostnem upravljanju lokalnih virov, ki temelji na ekoloških načelih in praksah. Cilj je čim bolj povečati gospodarski in družbeno-kulturni potencial ozemlja. Vsaka „ekoregija“ vključuje vidike življenjskega sloga, prehrane, človeških odnosov in narave. Rezultat je lokalna kmetijska proizvodnja, ki jo potrošniki cenijo in ima zato višjo tržno vrednost.

Ukrep 14: *Komisija bo od leta 2023:*

- *sodelovala z državami članicami in deležniki, da bi spodbudila lokalne in manjše predelovalne obrate v skladu s ciljem Uredbe (EU) 2018/848 o ekološki pridelavi za prehod h krajšim ekološkim dobavnim verigam, ki prinašajo okoljske in družbene koristi, ter kot del prizadevanj za podporo trgovini z ekološkimi proizvodi na enotnem trgu EU. Ta ukrep bo okrepljen s ciljno usmerjenimi raziskavami in inovacijami v okviru programa Obzorje Evropa, vključno s podporo za uporabo digitalnih tehnologij, ter*
- *spodbujala države članice, naj podprejo razvoj in uvajanje „ekoregij“.*

Ukrep 15: *Ker lahko ekološko kmetijstvo izboljša socialno vključenost na podeželskih območjih ter hkrati spodbuja dostojne življenjske in delovne pogoje, bo Komisija od leta 2022:*

- *pomagala državam članicam pri oblikovanju ukrepov za ekološko kmetijstvo na podeželskih območjih, ki spodbujajo enakost spolov in mlade kmete/zaposlovanje, kar bi lahko vključevalo izmenjavo najboljših praks.*

2.5. Izboljšanje prehrane živali v skladu s pravili za ekološko pridelavo

Ekološka živinoreja mora v skladu s pristopom EU za preprečevanje bolezni na področju zdravja živali izpolnjevati stroge standarde EU o dobrobiti živali in upoštevati vedenjske potrebe posameznih živalskih vrst. Bistveni krmni dodatki, kot so vitamini, se vse pogosteje proizvajajo s fermentacijo z gensko spremenjenimi mikroorganizmi (GSO)²⁹. Ker ta proizvodna tehnika ni v skladu z ekološkimi načeli in ker industrija krmnih dodatkov morda ne bo zaprosila za dovoljenje za dodatke, proizvedene iz konvencionalnih mikroorganizmov, se težave z dobavo bistvenih krmnih dodatkov v ekološkem kmetovanju povečujejo.

²⁸ FAO, „The experience of Bio-districts in Italy“ (Izkušnje ekoregij v Italiji): <http://www.fao.org/agroecology/database/detail/en/c/1027958/>.

²⁹ Za krmne dodatke, proizvedene z gensko spremenjenimi mikroorganizmi v zaprtem sistemu, mora izvajalec dokazati, da ne vsebujejo sledi mikroorganizmov, ki jih proizvajajo, zlasti nobene sledi rekombinantne DNK.

Poleg povečanja razpoložljivosti lokalno pridobljenih beljakovin za krmo je treba poiskati tudi alternativne vire beljakovin za krmo, da se zagotovi trajnostna in raznolika prehrana živali. Sem lahko spadajo žuželke, staleži morskih krmil (npr. alge) in stranski proizvodi iz biogospodarstva (npr. ostanki iz ribolova in akvakulture). Poleg tega je treba posodobiti standarde za ekološko živalsko krmo.

Ukrepi 16: *Komisija namerava:*

- *podpirati raziskave in inovacije v okviru programa Obzorje Evropa v zvezi z alternativnimi viri ekoloških vitaminov in drugih snovi, ki bodo morda potrebni, ter v zvezi z alternativnimi viri beljakovin ob upoštevanju njihove tehnične in ekonomske izvedljivosti;*
- *preučiti načine za podporo uporabi krmnih dodatkov, proizvedenih brez gensko spremenjenih mikroorganizmov, krme na osnovi žuželk in staležev morskih krmil, ter*
- *leta 2022 sprejeti pobudo za alge za podporo gojenju alg v EU in podporo industriji gojenja alg v EU, da se zagotovi oskrba z algami kot alternativnim krmilom za ekološko rejo živali.*

2.6. Krepitev ekološke akvakulture

Ekološka akvakultura lahko pomaga zadovoljiti potrebe potrošnikov po raznoliki visokokakovostni hrani, pridelani na način, ki spoštuje okolje in zagotavlja dobrobit živali. Prav tako lahko pomaga premostiti vrzel med povpraševanjem po proizvodih iz akvakulture v EU in proizvodnjo trajnostnih proizvodov iz akvakulture ter zmanjša pritisk na prostoživeče staleže.

Ukrepi 17: *Komisija namerava od leta 2022:*

- *podpirati raziskave in inovacije v zvezi z alternativnimi viri hranil, gojenjem in dobrobitjo živali v akvakulturi, promocijo naložb v prilagojene sisteme polikulture in multitrofične akvakulture ter promocijo dejavnosti drstišč in gojišč za ekološko gojene mladice ter*
- *ustrezno opredeliti in obravnavati morebitne posebne ovire za rast ekološke akvakulture v EU.*

Novo smernice o trajnostnem razvoju akvakulture v EU, ki naj bi jih Komisija sprejela spomladi 2021, bodo države članice in deležnike spodbudile, da podprejo povečanje ekološke pridelave.

OS 3: DAJANJE ZGLEDA Z EKOLOŠKIMI PROIZVODI: IZBOLJŠANJE PRISPEVKA EKOLOŠKEGA KMETIJSTVA K TRAJNOSTNOSTI

Trajnosten in odporen kmetijski sektor in sektor akvakulture sta odvisna od večje biotske raznovrstnosti, ki je ključnega pomena za zdrav ekosistem ter izredno pomembna za ohranjanje kroženja hranil v tleh, čiste vode in oprasovalcev. Večja biotska raznovrstnost

kmetom omogoča, da se bolje prilagajajo podnebnim spremembam. Ekološki sektor je že po svoji naravi usmerjen v višje okoljske standarde, ki so vključeni v njegove cilje in načela.

Zaradi zvišanja globalne temperature in vse večje vremenske nepredvidljivosti je pomembno okrepiti vlogo, ki jo ima kmetovanje, vključno z ekološkim kmetovanjem, v boju proti podnebnim spremembam. Ekstenzivne kmetijske prakse in raba energije iz obnovljivih virov namesto fosilnih goriv dajejo sektorju ekološkega kmetijstva možnost, da utira pot k boljši rabi virov ter zmanjšanju odpadkov in emisij ogljika.

Ta akcijski načrt se osredotoča izključno na promocijo ekološkega kmetijstva in njegovega prispevka k trajnostnosti. Vendar pa lahko ekološka pridelava izboljša tudi njegov vpliv na okolje. Okoljski odtis pridelave hrane je širše obravnavan v strategiji „od vil do vil“.

Raziskave bodo ključnega pomena za doseganje teh ciljev. V tem okviru namerava **Evropska komisija vsaj 30 % naslednjih razpisov, povezanih s področjem ukrepanja 3 „Kmetijstvo, gozdarstvo in podeželska območja“** grozda 6 programa Obzorje Evropa, nameniti temam, značilnim ali pomembnim za ekološki sektor.

3.1. Zmanjšanje podnebnega in okoljskega odtisa

Kmetijstvo in akvakultura imata ključno vlogo pri doseganju ambicij EU za ogljično nevtralno Evropo do leta 2050 z zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov. Pri ekološkem kmetijstvu se uporablja vrsta pridelovalnih postopkov, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb ter imajo še druge koristi za okolje in biotsko raznovrstnost.

V zadnjih letih se je javni in zasebni interes za okoljske informacije, ki presegajo informacije, ki jih trenutno zagotavlja ekološka oznaka, zelo povečal. Potrošniki želijo izvedeti čim več o okoljskih vplivih proizvodov na okolje, da bi lahko sprejemali odločitve na podlagi trajnostnosti. Takšne odločitve bi podpirale ambicijo EU glede ničelnega onesnaževanja. Kot je navedeno v akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo in agendi za potrošnike, bo Komisija predlagala ukrepe za boj proti lažnemu zelenemu oglaševanju.

Ukrep 18: Komisija bo od leta 2022:

- *sprejela ukrepe³⁰ za vzpostavitev pilotne mreže podnebno pozitivnih ekoloških gospodarstev za izmenjavo najboljših praks v sodelovanju z deležniki.³¹ Predlagana naloga na področju zdravja tal in hrane bi lahko prispevala k pilotni mreži, zlasti z uvedbo živih laboratorijev in svetilnikov ter drugih dejavnosti, ki podpirajo sekvestracijo ogljika v kmetijske površine.*

³⁰ Po zaključku modulov za emisije toplogrednih plinov in upravljanje hranil iz orodja za trajnostnost kmetij.

³¹ Ocena ogljičnega odtisa bi morala biti v skladu z metodami, ki jih je razvila Evropska komisija, in zlasti okoljskim odtisom izdelkov in organizacij, kot je opredeljeno v priporočilu Komisije z dne 9. aprila 2013 (2013/179/EU).

3.2. Izboljšanje genske raznovrstnosti in povečanje donosov

Vloga ekološkega kmetijstva pri vzdrževanju zdravega ekosistema, spoštovanju biotske raznovrstnosti in obstoja naravnih plenilcev ter ohranjanju ekološkega ravnovesja je splošno priznana. Uredba (EU) 2018/848 o ekološki pridelavi uvaja posebne cilje in z njimi povezana načela za zaščito biotske raznovrstnosti, ki bodo okrepili vlogo ekoloških kmetov kot spodbujevalcev ohranjanja biotske raznovrstnosti. V okviru strategije „od vil do vilic“ bo Komisija pregledala tudi direktive o trženju semen, da bi olajšala registracijo sort semen, vključno s tistimi, ki se uporabljajo za ekološko kmetijstvo, ter razvila ukrepe za ohranitev genskih virov in razvoj semen z večjo gensko raznolikostjo in širšim potencialom biotske raznovrstnosti.

Ekološke kmetijske rastline dosegajo nižje donose v primerjavi s konvencionalnimi kmetijskimi rastlinami. Premostitev vrzeli v donosih je bistvenega pomena za zagotovitev ekonomske sposobnosti, zlasti pri tistih kmetijskih rastlinah, pri katerih je vrzel v donosih še vedno razmeroma visoka.

***Ukrep 19:** Za izboljšanje biotske raznovrstnosti in povečanje donosov Komisija namerava:*

- *od leta 2022 v okviru programa Obzorje Evropa nameniti sredstva za podporo ohranjanju in uporabi genskih virov, dejavnostim pred gojenjem in dejavnostim gojenja in razpoložljivosti ekoloških semen ter prispevati k razvoju ekološkega heterogenega rastlinskega razmnoževalnega materiala³² in rastlinskih sort, primernih za ekološko pridelavo;*
- *vzpostaviti mreže predstavitev kmetij EU za spodbujanje participativnega pristopa (razširjanje). Najboljše prakse in sinergije s projekti EIP-AGRI se bodo spodbujale v okviru prihodnje mreže SKP;*
- *okrepiti storitve kmetijskega svetovanja, zlasti kot del sistema znanja in inovacij na področju kmetijstva (AKIS), za spodbujanje izmenjave znanja o materialu, primernem za ekološko kmetijstvo, ter*
- *podpirati raziskave in inovacije za izboljšanje ekoloških donosov.*

3.3. Alternative za sporne dodatke in druga fitofarmacevtska sredstva

Ekološko kmetijstvo je priznano zaradi omejevanja sredstev, ki ne izvirajo s kmetije same. Ekološka zakonodaja dovoljuje uporabo določenega nabora fitofarmacevtskih sredstev z manjšim vplivom na okolje in tla. Vendar nekatere snovi škodujejo favni tal in lahko, ko prodrejo v podzemne vode, ogrozijo vodne vrste. Zato je pomembno še naprej iskati načine za odpravo ali nadomeščanje spornih dodatkov, kot je baker, v ekološkem

³² Ekološki heterogeni material: rastlinski razmnoževalni material, ki ne pripada določeni sorti, pripada pa skupini rastlin znotraj ene botanične razvrstitve.

kmetijstvu in razviti alternative tem proizvodom, ki bodo ekološkim kmetom omogočile zaščito kmetijskih rastlin.

Ukrep 20: Komisija:

- *namerava od leta 2023 v okviru programa Obzorje Evropa nameniti sredstva za raziskovalne in inovacijske projekte v zvezi z alternativnimi pristopi k spornim dodatkom, pri čemer bo posebna pozornost namenjena bakru in drugim snovem v skladu z oceno Evropske agencije za varnost hrane, ter*
- *bo od leta 2022 na podlagi prihajajoče uredbe o biopesticidih in prek okrepljenih kmetijskih svetovalnih služb, zlasti sistema AKIS, spodbujala, kadar je ustrezno, uporabo alternativnih fitofarmaceutskih sredstev, kot so tista, ki vsebujejo biološko aktivne snovi.*

3.4. Izboljšanje dobrobiti živali

Ekološko kmetijstvo že ima pomembno vlogo pri povečanju dobrobiti živali, ki je sestavni del trajnostnosti prehranskih sistemov. Večja dobrobit živali izboljšuje njihovo zdravje in kakovost hrane, zmanjšuje potrebo po zdravilih in lahko pomaga ohranjati biotsko raznovrstnost. V skladu s strategijo „od vil do vilic“ je treba sprejeti ukrepe za nadaljnje povečanje dobrobiti živali z uporabo vseh razpoložljivih instrumentov za boljši odziv na pričakovanja in zahteve državljanov. Čeprav bo Komisija pregledala zakonodajo o dobrobiti živali, da bi navsezadnje zagotovila višjo raven dobrobiti živali, bi moralo ekološko kmetijstvo ostati model v smislu zaščite dobrobiti živali in potrošnikom zagotoviti, da se je z živalmi dobro ravnalo v celotni verigi in da so bile zadovoljene njihove naravne potrebe ter da jim je bilo omogočeno naravno vedenje na ravni kmetije ali med prevozom, saj je treba živalim med usmrtnitvijo prihraniti vsakršno bolečino, vznemirjenje ali trpljenje, ki se jim je mogoče izogniti.

Ukrep 21: V okviru platforme za dobrobit živali bo Komisija:

- *še naprej sodelovala z državami članicami in civilno družbo pri iskanju konkretnih in operativnih načinov za nadaljnje izboljšanje dobrobiti živali v ekološki pridelavi.*

3.5. Učinkovitejša raba virov

Politike krožnega gospodarstva v središče odločanja postavljajo učinkovito rabo virov, ki zagotavlja dodano vrednost ter dolgoročno in ponovno rabo virov, s čimer se zmanjšajo odpadki in povpraševanje po virih (kot so voda, fosilna goriva in energija), izboljša učinkovitost in zmanjšajo stroški.

V zadnjih 50 letih se je gospodarska vloga plastike postopoma povečevala, plastika pa je postala pomembna za vse večje število proizvodov in proizvodnih verig. Vendar

proizvodnja plastike in sežiganje plastičnih odpadkov povzročata znatne emisije toplogrednih plinov³³.

V ekološkem kmetijstvu se še vedno uporablja veliko plastike: v zastirnih folijah, rastlinjakih in predorih, folijah za silažo, mrežah za shranjevanje živalske krme, vrveh in embalaži za lupinarje. Poleg izboljšanja ponovne uporabe, zbiranja in recikliranja običajne plastike kmetje potrebujejo več jasnosti o tem, kdaj lahko plastika na biološki osnovi in biološko razgradljiva plastika prispevata h krožnemu gospodarstvu.

Ukrep 22: Komisija namerava:

- sprejeti okvir za plastiko na biološki osnovi ter za kompostiranje primerno in biološko razgradljivo plastiko³⁴, ki bo vključeval načela in merila, po katerih je uporaba trajnostnih bioloških materialov, ki so v naravnih razmerah preprosto biološko razgradljivi, koristna za okolje. Okvir bo zajemal vso plastiko, vključno s plastiko za uporabo v vseh vrstah kmetijstva, in bo zato zelo pomemben za ekološko kmetijstvo, ki bo utiralo pot v smislu trajnostnosti.

Nekatere kmetijske prakse so glavne ovire za doseganje dobrega stanja sladkih in morskih voda v EU v skladu z okvirno direktivo o vodah in okvirno direktivo o morski vodi. To je predvsem posledica razpršenega onesnaževanja hranil (dušika in fosforja) in pesticidov. Približno 38 % teles površinske vode v EU je pod pritiskom zaradi razpršenega onesnaževanja (glavni vir tega onesnaževanja je kmetijska proizvodnja, in sicer v 25 %), odvzema vode za namakanje in hidromorfoloških sprememb (npr. zaradi osuševanja)³⁵. Podnebne spremembe bodo povečale potrebe po namakanju v EU in zmanjšale razpoložljivost vode.

Ukrep 23: Komisija bo:

- spodbujala učinkovitejšo in bolj trajnostno uporabo vode, večjo rabo energije iz obnovljivih virov in čistega prometa ter zmanjšanje sproščanja hranil v vseh vrstah kmetovanja, pri čemer bo ekološko kmetijstvo utiralo pot, s sodelovanjem držav članic prek strateških načrtov SKP ter z novimi strateškimi smernicami za akvakulturo in Evropskim skladom za pomorstvo in ribištvo.

ZAKLJUČEK

Da bi dosegli ambiciozen cilj, da bo do leta 2030 25 % kmetijskih površin namenjenih ekološkemu kmetijstvu in da se bo znatno povečala ekološka akvakultura, kot je opisano v strategiji „od vil do vilic“ in strategiji za biotsko raznovrstnost, je treba ekološkemu

³³ COM(2018) 28 final – Sporočilo o evropski strategiji za plastiko v krožnem gospodarstvu.

³⁴ Kot je bilo napovedano v evropski strategiji za plastiko v krožnem gospodarstvu (COM(2018) 28 final) in v akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo (COM(2020) 98 final).

³⁵ SWD(2019) 439 final – delovni dokument služb Komisije o preverjanju ustreznosti okvirne direktive o vodah.

sektorju zagotoviti orodja, s katerimi bodo ustvarjeni pogoji, ki lahko privedejo do sprememb v kmetijstvu in akvakulturi EU v smeri visokih standardov kakovosti, ki jih cenijo potrošniki v EU. Poleg tega bo cilj ekološkega kmetijstva pomembno prispeval k doseganju drugih ciljev, predvidenih v strategiji za biotsko raznovrstnost in strategiji „od vil do vilic“, kot sta cilj zmanjšanja uporabe pesticidov in cilj zmanjšanja presežka hranil, hkrati pa bo prispeval k usmeritvi EU k cilju ničelnega onesnaževanja za nestrupeno okolje.

EU ima vodilno vlogo pri spodbujanju sprememb v kmetijskih praksah. Povečanje ekološke pridelave je bistvenega pomena za prehod na bolj trajnosten sektor kmetijstva in akvakulture, ki kmetom zagotavljata pravičen dohodek ter prispevata k dinamičnim evropskim podeželskim in obalnim območjem.

Za spremljanje napredka bo Komisija po potrebi organizirala nadaljnja letna javna srečanja s predstavniki Evropskega parlamenta, držav članic, svetovalnih organov Unije in deležniki. Poleg tega bo Komisija vsaki dve leti objavila poročilo o napredku, vključno s pregledom stanja, in ga predstavila na posebnih dogodkih, ter vmesni pregled akcijskega načrta do leta 2024, ki bo predstavljen na konferenci na visoki ravni. Za ozaveščanje o ekološki pridelavi bo Komisija po vsej EU organizirala tudi letni „ekološki dan“.